

Szerkesztőség kiadó-
hivatal és nyomda

Cluj-Kolozsvár, St. Baron
L. Pop. 10

Telefon
és ká-
Zs. N.

kézir-
szerke-
zendők. K
adul

TTTZELET

Kanasetter Róbert

Disztor 2. II. S.

Budapest

IKAI-NAPILAP

ELŐFIZETÉSI ÁR: K
Romániában

Egész évre — — 850
Félévre — — 460
Negyedévre — — 240
Egy hónapra — — 85
Egy szám ára pályaud-
varon és vidéken is 4 lei
Bukarestben — 5.—

Csehszlovákiában

Egy hónapra — c
Egy szám — 5.—

1925 május 13 Szerda

Cluj-Kolozsvár ★ VIII. évfolyam ★ 106 szám

5 ar 20

Către opinia publică a țării!

Sistemul ultimelor alegeri parlamentare a împiedecat pe evreii din Ardeal să și spună părerea la Cameră prin reprezentanții lor. Cuvântul de protestare al evreimei din Ardeal a fost exclus din Senat și Cameră, unde, zi de zi, se votează proiecte de legi ce primejduesc existența ei de popor, culturală și economică. Deoarece în preajma discuțiilor parlamentare în jurul proiectului de lege asupra învățământului particular, ce amenință soarta viitoarelor generații, nu ne-am putut spune cuvântul nostru de protestare în fața Corpurilor legiuitoare, — noi îl vom rosti în tața judecării opiniei publice din întreaga țară.

Deși nimic nu justifică graba, Camera și Senatul au votat urgența în ceea ce privește desbaterea proiectului de lege asupra învățământului particular al domnului ministru Angheliescu. Apelăm la opinia publică sănătoasă din țară și cerem ajutorul ei pentru salvarea drepturilor noastre umane și culturale.

Acest proiect de lege vrea să dispună de noi, dar fără noi. La tratativele pregătitoare ale acestui proiect, comunitățile evreiești și asociațiunile ce susțin școlile evreiești din Ardeal nu au fost invitate, deși invitația a fost trimisă tuturor celorlalte minorități. Aceasta constituie o desconsiderare conștientă a drepturilor noastre umane și cetățenești.

Trebue să protestăm contra acestui proiect de lege care vrea să legifereze constatarea falsă și injositoare pentru noi, — fără de păreche în istoria legiferărilor — că evreimea n'are limbă maternă și, din acest motiv, limba maternă a evreilor este întotdeauna limba statului. În expunerea de motive aceasta măsură este sprijinită cu falsul argument că, neavând evreimea limbă națională, ea este obligată în orice stat să recunoască limba statului drept limbă maternă. Într'un stat cultural nu poate fi tolerată asemenea încălcare brutală a demnității omenesti. Ca toți evreii din lume, oriunde s'ar afla ei, și noi avem o limbă maternă, precum și o limbă națională. Aceasta este limba ebraică renăscută. Și nimeni nu ne poate discuta dreptul de a o întrebuița ca limbă de predare în școlile noastre.

Acest proiect de lege jicnește grav populația evreiască din țară chiar și prin principiile lui. Dispozițiile proiectului confiscă cele mai elementare drepturi ale noastre. Posibilitatea dezvoltării noastre culturale devine problematică și nimicește întregul nostru sistem școlar.

Proiectul confiscă dreptul de publicitate al școlilor noastre. Ne răpește dreptul de a ne dirijui și supraveghea școlile, punându-ne toate instituțiile sub o tutelă culturală.

Cu toate că Constituția, legile și dispozițiunile aici referitoare a tratatelor de pace asigură dreptul minoritarilor de a-și înființa școli de orice fel, acest proiect de lege interzice categoric înființarea școlilor de preparandie evreiești, făcând cu neputință să avem în viitor profesori și învățători în școlile noastre primare și civile; un articol al legii oprește comunitățile evreiești să susțină școli civile și industriale, ceiace confiscă posibilitatea copiilor nostri de a-și însuși o educație practică. Nu este mai favorabilă nici situația școlilor noastre primare create de acest proiect, care așazicând face imposibilă înființarea școlilor noi și supune existența și înființarea școlilor vechi bunăvoinței forurilor administrative.

Proiectul de lege, invocând pretextul statificării, face posibilă confiscarea averilor noastre școlare, ceiace amenință cu o permanentă criză comunitățile și asociațiunile noastre susținătoare de școli.

Noul proiect de lege nu numai că refuză școlilor minoritare ajutorul statului, — la care ajutor însă evreii ar avea tot dreptul în proporție cu impozitele ce le plătesc — ci, prin obligativitatea examenelor, le supune unui adevărat impozit cultural, ce apasă asupra minoritarilor din Cluj, de pildă, cu circa un milion lei anual. Față de aceasta și taxele pentru susținerea școlilor devin dependente de aprobarea ministrului! În urma acestei dispozițiuni susținătorii de școală sunt la discreția ministrului și, eventual, lipsindu-i de posibilitățile materiale de susținere a școlilor.

Lată cum se prăbușesc în urma acestor dispozițiuni: toate instituțiile noastre culturale: școlile noastre primare și civile, pe care le susținem de zeci de ani cu jertfe imense, precum și școlile noastre secundare înființate de noi sub regim românesc și a căror ajutorare ne-a fost de atâtea ori promisă, verbal și în scris, din partea autorităților.

Acest proiect însă nimicește și școlile evreiești speciale, ce servesc scopurile învățământului religios, școli ce de mii de ani au fost baza menținerii tradițiilor evreiești: și anume, școlile Cheder și Jesiva. Nici chiar aspirările religioase, din evul mediu nu au ajuns până la violarea în ființa lor a școlilor evreiești. Propaganda religioasă și libertatea învățământului religios au fost asigurate întotdeauna și fără limitări. Acest proiect de lege însă, dimpotrivă, nu dă voie decât pentru înființarea azilelor religioase. Și aceasta însă numai pentru copii de cinci—șapte ani, a căror susținere o leagă de asemenea de condiții absolut imposibile.

Proiectul obligă pe copii de cincisapte ani să învețe două limbi în același timp, ceace este o imposibilitate pedagogică. Limba de predare nu poate fi decât ebraică, sau limba română. Este exclusă deci

Az ország közvéleményéhez!

A legutóbbi választások rendszere az ismert törvényellenes eszközökkel megfosztotta az erdélyi zsidóságot attól a lehetőségtől, hogy a parlamentbe megválasztott képviselői útján hallassa szavát. Az erdélyi zsidóságnak tiltakozó hangját kirekesztették a parlamentből, ahol nap-nap után népi, kulturális és gazdasági egzisztenciáját veszélyeztető törvényjavaslatokat hoznak tető alá. Az új generáció sorsát kockázatos partikuláris oktatásról szóló törvényjavaslat tárgyalása küszöbén a parlamentből kirekesztett tiltakozó szavunkat az egész ország közvéleményének ítélőszéke elé küldjük.

A törvényhozás két háza, bár ezt a sietséget semmisen indokolja, kimondotta a sürgősséget Angelescu miniszter partikuláris oktatásról szóló törvényjavaslatának tárgyalására. Még mielőtt ebből a katasztrófális javaslatból törvény lenne, a törvényjavaslat ellen az ország józan közvéleményéhez kiáltunk vétőt és védelmet kérünk emberi és kulturális jogaink számára.

Rólunk és nélkülünk akar dönteni ez a törvényjavaslat, amelynek előkészítő tárgyalásaira, noha arra minden kisebbség meghívást kapott, az erdélyi zsidó iskola fentartó hitközségeket és egyesületeket nem hívták meg, ami tudatos semmibevevése emberi és állampolgári jogainknak.

Tiltakozunk kell a törvényjavaslat ellen, mert amire még nem volt példa a törvényhozások történelmében, egy hamis és reánk nézve megállító megállapítást kíván törvénybe iktatni, amikor világosan kimondja, hogy a zsidóságnak anyanyelve nincsen és ezért a zsidóság anyanyelve a mindenkori állam nyelve. A törvény indokolása ezt a valótlan állítással magyarázza, hogy a zsidóságnak nem lévén nemzeti nyelve, minden országban az állam nyelvét tartozik anyanyelvének elismerni. Kultúrországban nem lehet eltérni az emberi méltóság ily brutális megsértését. Mint a világ bármely részében élő zsidóságának, nekünk is van anyanyelvünk és nemzeti nyelvünk is, az ujjáéledt héber nyelv és el nem vitatható jogunk, hogy e nyelvet iskoláinkban előadási nyelvként alkalmazzuk.

Ez a törvényjavaslat, amely már alapelveiben is arculcsapása az ország zsidó lakosságának rendelkezéseivel legelemibb jogainkat koboza el, kockára teszi kulturális fejlődésünk lehetőségét és egész iskolarendszerünket egészen megsemmisíti.

Elkoboza iskolánk nyilvánossági jogát, megfoszt bennünket iskolánk felügyeleti és igazgatási jogától, kulturális gyámság alá helyezi minden intézményünket.

Noha az alkotmánytörvény és a békeszerződések idevonatkozó rendelkezése a kisebbségek számára mindennemű iskolák felállítását lehetővé teszi, a törvényjavaslat határozottan eltiltja a tanítóképzők felállítását, ami efemi és polgári iskoláink tanterv-kiképzését teszi lehetetlenné, egy másik szakasz pedig megtiltja a hitközségeknek, hogy polgári és ipariskolákat tartsanak fenn, ami gyermekeink gyakorlati kiképzésének lehetőségét koboza el. De elemi iskoláink sorsa sem kedvezőbb e javaslat szerint, mert nemcsak új iskolák felállítását teszi ugyyszólván lehetetlenné, de régi iskoláink léte és további fennmaradása is adminisztratív tényezők jóakarátának van kiszolgáltatva.

A törvényjavaslat az államosítás ürügye alatt lehetővé teszi iskoláink vagyonának elkobzását, ami iskolafentartó hitközségeinket és egyesületeinket állandó válsággal fenyegeti.

Nemcsak hogy nem támogatja az új törvényjavaslat a kisebbségi iskolákat, amire pedig a zsidók által fizetett adók arányában törvényes igényünk van, hanem a kötelező vizsgálatok előírásával valóságos kultúrsarcot ró ki rájuk, amelyeknek díja pl. Clujon, körülbelül egymillió lejellel terheli meg a kisebbségeket évente. Ezzel szemben az iskola-fentartási díjak összegét is a miniszter jóváhagyásától teszi függővé, amely rendelkezés a miniszter kénye-kedvének szolgáltatja ki az iskola-fentartókat és esetleg az iskola-fentartásának anyagi lehetőségétől fosztja meg őket.

Ime ez intézkedések folytán egycsapásra rombadól minden kulturális intézményünk: elemi és polgári iskoláink, melyeket évtizedek óta nagy áldozatokkal tartunk fenn éppen úgy, mint középiskoláink, amelyeket a román impérium alatt létesítettünk és amelyeknek támogatására a hatóságoktól számtalan írásbeli és szóbeli ígéretet kaptunk.

De megsemmisíti e javaslat a zsidóságnak speciális, a vallásoktatás célját szolgáló iskoláit is, amelyek évezredek óta alapját képezték a zsidó hagyományok fennmaradásának: a chédereket és jesivákat. A legsötétebb középkori vallási üldözések sem terjedtek ki arra, hogy a zsidó iskolákat létükben érintsék, a hit terjesztésének és a hagyományok oktatásának szabadsága mindenkor korlátozás nélkül biztosítva volt. Ezzel szemben a javaslat csak vallási azilumokat engedélyez, ezt is csak az öt-hét éves gyermekek számára és ezek fentartását is oly feltételekhez köti, amelyek betartása egyet jelent a lelketlenséggel.

Az öt-hét éves gyermekekre egyszerre még két nyelv tanulását teszik kötelezővé, ami pedagógiai képtelenség. Oktatási nyelv csak a héber vagy a román lehet, kiküszöböli tehát a jiddis nyelv használatát nyilvánvalóan azért, mert a chéderekben évszázadok óta jiddis

1925 május 12
arólag
OL
mert ez
és kiadós!
in nagyváradi
szül, szigoruan
szerint.
HIENZ Cluj
on 1-18.
yagahét
EN"
an.
és minden-
ob árban lesz
VÖ
ret kap!
-én.
MA
k és talp
edvesség ellen.
ikus.
Rador 2185
y ár
sörei
-ut 5-7.

intrebuintarea limbei jiddis, probabil din motivul că limba de predare a școlilor Cheder a fost, secole de-arândul, limba jiddis. Proiectul de lege pretinde de la învățătorii asilelor religioase calificare de director, aprobată de ministru. Aceasta pretenție nu poate fi de loc satisfăcută, căci catihei de acest fel — considerând că pentru aceasta este necesară o calificare specială religioasă — nu se prea pot afla în întreaga țară.

Astfel, dacă proiectul devine lege, sistemul școlilor evreiești este expus nimicirii totale. Domnul ministru Anghelescu s'a îngrijit însă în proiectul Domniei Sale să nu ne putem instrui copii nici în alte școli. Proiectul de lege al d-lui ministru Anghelescu oprește înscrierea copiilor noștri și în școlile altor confesiuni. Aceasta e păgubitor din punct de vedere uman și cultural nu numai pentru că nu are precedent în trecut, dar și pentru că, în împrejurările actuale, în școlile statului nu este loc suficient pentru toți copiii noștri.

Aceste dispozițiuni depozedătoare de drepturi menite să pregătească în mod sistematic degradarea culturală a evreimeii, tind la falimentul nostru cultural din toate punctele de vedere.

Cu încredere neștirbită în poporul român și conduși de năzuința de a ne educa copii în spirit corăspunzător pentru a deveni cetățeni credincioși ai acestei țări, gata de orice jertfă și pentru cultura românească și având convingerea neștirbită că cultura românească nu are nevoie de aspirarea altor culturi căci se va desvolta și va înflori și fără de aceasta, rugăm pe toți oameni de cultură cu vre-un rol în conducerea țării să ne ajute, în neputința noastră, să ne salvăm școlile și cultura milenară și să împiedice ca acest proiect reacționar să devină lege românească.

Evreimea din Ardeal, de când cu întronarea regimului românesc a avut o atitudine cât se poate de loială chiar și când ordonanțele școlare au fost păgubitoare pentru noi, supunându-se tuturor dispozițiilor ce ne depozedau de drepturi. Că aceste dispozițiuni depozedătoare de drepturi au fost lipsite de bază legală, reiese clar azi, deoarece d. ministru Anghelescu numai acum vrea să le transforme în legi. — Acum însă când vedem că suntem amenințați să pierdem toate valorile noastre, vom recurge la toate mijloacele legale pentru a ne salva drepturile noastre asigurate în constituție și în tratatele de pace.

Anunțăm luptă fără încetare contra proiectului de lege al d-lui ministru Anghelescu, pe care îl facem răspunzător pentru toate consecințele acestei țări, care n'a crezut de cuviință să ne asculte atunci când a pregătit proiectul de lege atât de important pentru interesele noastre vitale.

În aceasta luptă dreptatea este cu noi și, de aceea, noi simțim că avem de partea noastră întreaga opinie publică a țării și că suntem aprobați atât de frații noștri minoritari, cât și de intelectualimea românească, de la care așteptăm cu încredere să ne vină în ajutor în lupta pentru existența noastră culturală.

Cluj, la 12 Mai 1925. Comitetul executiv a Uniunii Naționale Evreiești din Ardeal.

— **Haláltánc** (Strindberg-hemutató a Magyar Színházban.) Strindberg génuszának fojtó levegője áradt tegnap a Magyar Színház színpadáról. A gonoszság és gyűlölet szadistái vívták előttünk drámai lüktetésű harcukat, olyan kísérteties beállításban, amilyenek megrajzolására csak Strindbergnek vannak eszközei. Vannak, akik azt állítják, hogy ennyi marcangoló gyűlölet nincs is a valóságban. Lehet, hogy köznapi értelemben véve nincs, de ha Strindberg költői víziója mégis a valóság démonikus illuziójában tárja ezt elénk, úgy ez azt jelenti, hogy a művészet a maga fenomenális erejével új valóságok teremtésére is képes. Mintahogyan a mágnes magához vonzza a vasat, úgy a vérség adottságaiból táplálkozó gonoszság is magához vonzza és fejleszti a körülötte még csak csirában élő elvetemültséget. És a két, halálosan gyűlölődő házaspár tragikumában épen ezért is van valami egymásrataláltság, valami természetes kiegyenlítődség. Strindberg művészetének legjavával, drámaépítő készségének fölényes biztonságával építi fel a két, a gyűlölet extázisában vergődő házaspár jellemét, akik közül egy a férj, ez a züllött kapitány, mint az asszony, ez a tipikus hisztérika, életük értelmét találják meg a gyűlöletben. Bármily drámaian is bontakozik ki előttünk e két ember végzete, mégis úgy érezzük, hogy a lázas, gyilkoló szavakon át maga Strindberg beszél hozzánk, az ő félelmetes erejű lirizmusával, melyben a pathologikus elemek a zsenialitás ragyogó izzásával olvadnak egybe. Bár a Magyar Színház alkata nem kedvez ilyen intim hatást igénylő szindarabok előadására (főleg a hibás akusztika és a közönség fegyelmezetlensége miatt), az előadást mégis a sikerültek között kell elregriztrálnunk. Táray kapitány félelmetesen reális és egyben megragadó erejű volt. Különösen az összeroppanás hangulatát hozta ki nagy művészi hozzátétellel Táray. Izsáky Margit egyéni felfogásban, mindvégig lebilincselően játszotta meg szerepét. Sokat fejlődött, mélyült, differencialódott, mióta nem láttuk a színpadon. Forgács Sándor most is művészetének legjavát adta, bár — úgy éreztük — sokkal többet is tudott volna egyéniisége gazdagságából szerepébe beleépíteni. (s. l.)

a tanítási nyelv. A vallásos azilumok tanítóitól a miniszter által jóváhagyott igazgatói képesítést követel a javaslat, amely követelés egyáltalában nem teljesíthető, hiszen ilyen hitoktatót az egész országban alig lehet találni, tekintve, hogy ehhez speciális képesítés szükséges.

Igy tehát, ha a javaslat törvénnyé válik, a zsidó iskolarendszer a teljes megsemmisülésnek van kitéve. Amde Anghelescu ur gondoskodik arról is javaslatában, hogy gyermekeinket más iskolákban sem oktathassuk. Anghelescu ur törvényjavaslata kitiltja gyermekeinket a másfélekezeti iskolákból is, ami nemcsak azért emberi és kulturális sérelem, mert a multban erre példa sohasem volt, de azért is, mert a mai viszonyok mellett az állami iskolákban gyermekeink számára hely sincs.

Ezek a jogfosztó intézkedések a zsidóság kulturális inferioritásának intézményes előkészítését, teljes kulturális csődünket jelentik.

Törhetetlen bizalommal a román nép iránt és attól a törekvéstől vezettetve, hogy a román állam hűséges polgáiraivá neveljük gyermekeinket, minden áldozatra készen a román kultúráért is és abban a rendíthetetlen meggyőződésben, hogy a román kultúrának nincs szüksége más kultúrák elnyomására, mert enélkül is virágozni és fejlődni fog, kérünk minden ez ország sorsának intézésében részes kulturámbert, legyen segítségünkre tehetetlenségünkben iskoláink és évezredek kulturánk megmentésében és ne engedje, hogy e reakciós javaslat a román törvények tárába iktattassék.

Az erdélyi zsidóság az imperium átvétele óta a lehető leglojálisabban viselkedett még a sérelmes iskolarendelletekkel szemben is és valamennyi jogfosztó intézkedésnek eleget tett. Hogy ezeknek a jogfosztó intézkedéseknek nem volt törvényes alapja, annak legbeszédesebb bizonyítéka, hogy ezeket a sérelmes rendelkezéseket csak most akarja Anghelescu ur törvénybe iktatni. Most azonban amikor látjuk, hogy összes értékeink veszendőbe mennek, minden törvényes eszközt fel fogunk használni az alkotmánytörvényben és a békeszerződésben biztosított jogaink kivívásáért.

Soha meg nem szűnő harcot hirdettünk Anghelescu miniszter törvényjavaslata ellen, amely harcért minden ódiumot Anghelescu közoktatásiügyi miniszterre hártunk, aki azt sem tartotta szükségesnek, hogy megkérdezzon bennünket akkor, amikor vitális érdekeinket érintő kérdéssről törvényjavaslatot szövegezett meg. Ebben a harcban az igazság mellettünk van, s ezért magunk mögött érezzük az egész ország közvéleményét, a testvér-kisebbségeket, épp úgy, mint a román intellektuális táborát, amelytől bizalommal várjuk, hogy a kulturális létünkért vivandó harcban segítségünkre lesz.

Cluj, 1925. május 12-én.

Az Erdélyi Zsidó Nemzeti Szövetség
Kisintéző Bizottsága.

Benes nem tartja megvalósíthatónak a dunai konföderációt

Nincsićs és Benes ma elutaztak Bukarestből

(Bucuresti-Bukarest, május 12. Az Uj Kelet tudósítójától.) Tegnap számunkban jelentettük, hogy a kisanantant külügyminisztereinek konferenciája véget ért. Ma a külügyminiszternek a konferencia határozatairól és eredményeiről röviden tájékoztatták a sajtó képviselőit is. Elsőnek Nincsićs, jugoszláv külügyminiszter nyilatkozott, aki nyilatkozatában a következőket mondotta:

— A jelenlegi konferenciának különös jelentőséget az adott, hogy számos fontos kérdés szerepelt napirenden.

— Ami Bulgáriát illeti, nekünk nincs kifogásunk az ellen, hogy az ország belső békéjének biztosítására az egyes államok preventív intézkedéseket is tesznek; a hadsereg létszámemelésébe azonban ebben a pillanatban nem mehetünk bele, még akkor sem, ha Oroszország teljes erejét Bulgáriába koncentrálna volna.

— Magyarország leszerelési kötelezettsége és pénzügyi szanalása sok kívánnivalót hagy maga után. Bethlen gróf miniszterelnök minapi nyilatkozata meglepett. Illenék már tisztába jönni azzal, hogy a legyőzött államoknak alá kell vetniük magukat az eléjük terjesztett rendelkezéseknek és a feltételeket minden kikötés nélkül teljesíteniük kell. Amikor Magyarországot felvették a népszövetségbe, a magyar állam erre kötelezettséget is vállalt.

— Ausztriára vonatkozólag csak azt mondhatom, hogy a kisanantant és Olaszország közös érdeke, hogy Ausztria jelenlegi jogviszonya továbbra is változatlanul megmaradjon.

A kisanantant-államok viszonya Olaszországhoz a legkedvezőbb és ez figyelembeendő körülmény. Ami Jugoszláviát illeti, Olaszországgal szemben a legbarátságosabb viszonyban van.

A Görögországgal folyó tárgyalások remélhetőleg jó eredményre fognak vezetni.

Nincsićs után Benes nyilatkozott, aki a következőket mondotta:

— Minden olyan körülményt, amely Ausztriának Németországhoz való csatolását célozza, le kell győzni. Ausztria már központi fekvésénél fogva is meg kell, hogy tartsa jelenlegi önállóságát. A bol-

seviki propagandát ha nem is veszem komolyan, nem hagy egészen hidegen. Véleményem szerint azonban a komoly veszély elmúlt s ez az akció csökkenőben van. Csehszlovákia hajlandó elismerni a szovjetkormányt, azonban fentartja a jogot arra, hogy ezt egy alkalmas időpontban tegye meg. A jelenlegi pillanat még nem opportuna erre.

A genfi szerződésre vonatkozólag kijelentette Benes, hogy ez idővel győzedelmeskedni fog. Eljön az ideje annak, — mondotta — hogy a szerződés érvénybelépését maguk a legyőzött államok fogják kérni.

Egy újságíró azt a kérdést intézte Beneshez, igaz-e az a hír, hogy a kisanantant-konferencia jegyzéket intéz a nagykövetek tanácsához a bolgár hadsereg létszámemelésé ügyében. Benes erre vonatkozólag a következő nyilatkozatot tette:

— Mi nem tiltakozunk, hanem tárgyalunk a nagykövetek tanácsával. Egyébként, hogy taktikai lépésünket miképpen hajtjuk végre, arról nem nyilatkozhatunk a nyilvánosságnak.

Végül kijelentette Benes, hogy a dunai konföderáció elvét nem tartja megvalósíthatónak. Duca külügyminiszter a sajtó képviselői előtt a következő nyilatkozatot tette:

— A Benes és Nincsićs által elmondottakhoz nincs sok hozzáfűzni valóm. Megjegyzéseim főleg Magyarországra vonatkoznak. Budapesten tartásuk szem előtt, hogy a kisanantant éberem figyel arra, hogy Magyarország hogyan hajtja végre a békeszerződéseket. Ha minden figyelmeztetés ellenére is vonakodnak kötelezettségüknek eleget tenni, kénytelenek leszünk rendszabályokhoz folyamodni.

— Ami Oroszországot illeti, hajlandók vagyunk elismerni a szovjetkormányt, mihelyt az a jelenlegi határokat véglegesnek ismeri el és respektálja. Görögországgal nem vagyunk szövetségben, azonban vannak államok, amelyekkel baráti viszonyunk felér egy szövetséggel. Ilyen Görögország is.

Nincsićs külügyminiszter tegnap este 10 óra 10 perckor feleségével együtt elutazott a fővárosból. Benes ma reggel 9 óra 30 perckor ült fel a nagyváradi expresszre.

A faji é

me
Irta d
a berlini L
A
letnél
amely
Wiene
amely
a ber
nak i

Az ember hat
nyolc, vagy tizen
megismer valam
valamiféle történe
zésére álló kölcs
balladákért és M
akarta ellenére,
hivatalba — és
az olvasást. Tern
minden nap átfu
ban új elnököt v
kereskedelmi szer
hogy dr. Ramek
tották, ügyvéd v
éves korától kez
lés után, amit v
vagyakozás, hogy
nak, elveszett.

Angolország
mindig ugyanar
niában meggyilk
ban lemészárolta
száz ember közü
utját. Legjobb e
akik alkalmasak
cédulák, propa
távíró útján bef
sal és eredeti g
életben. Németo
poknak, a „Ber
Zeitung“-nak,
Uhr-Abendblatt
az összes több
igen boldog les
elnökválasztáson
vonhatja. A ne
fogait valamiké
módon férhetné
hez? Anyagi s
nagyszerűbben
térén.

Genfben m
tal, amely a
munkanélkülisé
kásvédelemért
nincsen nekün
lunk, amelyne
tesse a népokt
vonalakat, am
nak az iskol
vetítenének a
hogy a XV. s
is ismerték ez
lunk, hogy az
mihelyt az els
hetnének a „z
emberek végü
darabját csak
zeti ellentétel
nemcsak a
megszűnt vol
Állítsuk
hivatalt!

Trock

Moszkva,
séből a napo
tartotta, hos
dét. Minden
pártot, hogy
igaz az, mi
akarná véde

Budapest
itt tartózkod
sülést kapja
visszatért T
gántulajdon
a kereskede
sokat, nemz
Oroszország
hogy ameri
országi egye

A faji és osztálygyűlölet megszűntetése

Irta dr. Artur Kürschner
a berlini Lessing Theater-dramaturgja

A bécsi „Concordia“ újságíróegyesületnél a napokban egy pályadíj járt le, amelyet Jacob Lippovitz a „Neues Wiener Journal“ főszerkesztője, tett és amelyet most dr. Kürschner Arturnak, a berlini Lessing-Theater dramaturgjának ítéltek oda alábbi tanulmányáért.

Az ember hat éves korában beül az iskolába, nyolc, vagy tizenkét esztendeig nyomja a padot, megismer valamiféle istent, valamiféle világot, valamiféle történelmet, elnyeli az összes rendelkezésre álló kölcsonkönyvtárakat, rajong a lovagi balladákért és May Károlyért, azután, rendszerint akarta ellenére, befogják valami iparba, szolgálatba, hivatalba — és tizennyolcéves korában beszűnteti az olvasást. Természetesen kedvenc lapját azután is minden nap átfutja, tudomásul veszi, hogy Mexikóban új elnököt választottak, hogy az angol-német kereskedelmi szerződést Chamberlain végre aláírta, hogy dr. Ramek, mielőtt osztrák kancellárrá választották, ügyvéd volt Salzburgban — de tizennyolcéves korától kezdve az a kívánság a belső felfrissülés után, amit valaha egy új könyv nyújtott, az a vágyakozás, hogy a világot megformáljuk magunknak, elveszett.

Angolországban a választók hetven százaléka mindig ugyanarra a pártra szavaz. És hogy Boszniában meggyilkoltak egy trónörökösöt, hogy Szudánban lemészároltak egy brit tábornokot — attól még száz ember közül hetven nyugodtan járja a maga útját. Legjobb esetben harmincan vannak száz közt, akik alkalmasak arra, hogy lapok, könyvek, röpcédulák, propagandairatok, szónoklatok és szikratáviró utján befolyásoltassák, hogy önálló felfogással és eredeti gondolatokkal vegyenek részt a közéletben. Németországban például a demokrata lapoknak, a „Berliner Tageblatt“-nak, a „Vosische Zeitung“-nak, a „B. Z. am Mittag“-nak, az „Acht Uhr-Abendblatt“-nak több olvasójuk van, mint az összes többi pártlapoknak együttvéve. Mégis igen boldog lesz a demokratapárt, ha a mostani elnökválasztáson a szavazatok tíz százalékát magához vonhatja. A nemzeti és társadalmi gyűlölet méregfogait valamiképpen más uton kellene kivenni. Milyen módon férhetnének hozzá az emberiség nagy tömegeihez? Anyagi szempontokból a mi korunk sokkal nagyszerűbben meg van szervezve, mint szellemi téren.

Genfben már öt esztendeje működik egy hivatal, amely a munkaviszonyokat rendezi, küzd a munkanélküliség ellen, a jó munkabérékért, a munkásvédelemért és a nyolc-órás munkaidőért. Miért nincsen nekünk egy nemzetközi iskolaiügyi hivatalunk, amelynek az volna a feladata, hogy lefektesse a népoktatás alapjait, megrajzolja az irányvonalakat, amelyeknek figyelembevételével tanítanak az iskolákban, játszanának a színházakban, vetítenének a mozokban? Ha meggondoljuk azt, hogy a XV. század előtti Európában még csak nem is ismerték ezt a szót: „nemzet“, ha arra gondolunk, hogy az antiszemitizmus azonnal megszűnne, mihielyt az első elemisták fogalomköréből kitörülhetnének a „zsidó“ szót, mint averziós jelzöt, ha az emberek végig gondolnák Bernard Shaw legújabb darabját csak, a Szent Johannát, amely a nemzeti ellentétek legnagyobbszerű karrikaturája és nemcsak a mesét élveznek benne — már régen megszűnt volna a nemzeti és osztálygyűlölet.

Állítsuk fel sürgösen a nemzetközi iskolaiügyi hivatalt!

Trockij visszatért Lenlnhez

Moszkva, május 12. Trockij, aki száműzetéséből a napokban tért vissza a fővárosba, ma tartotta, hosszú idő után, első nyilvános beszédét. Mindenekelőtt biztosította a kommunista pártot, hogy hű maradt Lenin tanaihoz és nem igaz az, mintha a demokrata polgárság érdekeit akarná védeni.

Budapest, május 12. Egy régebbi idő óta itt tartózkodó volt orosz miniszter azt az értesítést kapja Moszkvából, hogy a száműzetéséből visszatért Trockij vissza akarja állítani a magántulajdont, fel akarja szabadítani az ipart és a kereskedelmet, haza akarja hívni az emigránsokat, nemzeti alapon meg akarja teremteni Oroszország belső rendjét, végső célja pedig az, hogy amerikai mintára megalapítsa az oroszországi egyesült államokat.

A kormány lemondatta a temesvári prefektust és polgármestert

Az aradi püspökválasztás epilógusa

(Arad, május 12. Az Uj Kelet tudósítójától.) A „Viata Banatului“ című lap ma délután külön kiadásban jelenti, hogy az aradi román püspökválasztás során a kormány jelöltje megbukott és dr. Comsa György lett az új püspök. A kormány a temesvári liberális szervezetet okolja a kudarcért és emiatt a temesvári liberális párt vezetőjét dr. Cosma Aurélt Bukarestbe hivatta, Costa Gyula prefektus és Georgevicu Lucian polgármester pedig lemondtak állásukról. Ugy hírlik, hogy az új prefektus Imbroane lesz, aki nemrég lépett fel képviselőnek liberális programmal.

A szenátus igazolta Florea mandátumát

Hancu liberális szenátor szerint a magyarok követtek el választási visszaéléseket. Daianu averescanus megvédi Gyárfás Elemért

— Bukaresti munkatársunk esti telefonjelentése —

A szenátus mai ülésen Balázs B. Ernő interpellációt intéz a kereskedelemügyi miniszterhez a víztörvény végrehajtási utasítása ügyében és egyben kérde, hogy mikor tárgyalják le a csiki választás ügyét.

Mihályi Policrat az igazoló bizottság elnöke kijelenti, hogy most mindjárt be is terjesztheti Florea mandátumának igazolására vonatkozó előterjesztését.

Egyben tiltakozik azon vádak ellen, hogy a választásnál visszaélések történtek volna.

Fülöp Béla magyarpárti szenátor, aki a mandátum megsemmisítésére vonatkozó beadványt nyújtott be a szenátushoz, emelkedik szólásra és részletesen ismerteti a csiki választás lefolyását. A magyar párt nevében deklarációt olvas fel, amelyben kéri a választás megsemmisítését és új választás kiírását.

Hancu liberális Szöcs Géza elhalt szenátor érdemeit méltatja és azután rágalomnak minősíti azon híreket, hogy a választásnál a liberális párt pressziót vett igénybe. Florea győzött, mondja Hancu, mert Gyárfás volt az ellenjelöltje, az a Gyárfás, aki a kolozsvári irredenta pártot képviseli, amely párt még ma is állandóan Budapest felé tekint. Florea, tehát könnyen győzhetett ilyen ellenjellel szemben. Újságcikkeket olvas fel, amelyekből az világlik ki, hogy a magyarok folyamodtak törvénytelen eszközökhöz. Sértő nyilatkozatot tesz egyes magyarpárti vezérről, mire

az elnök figyelmezteti, hogy Fülöp Béla hangja mérsékelt volt és ezért neki is mérsékeltlen kell viselkednie.

Hancu szót fogad az elnöknek és azzal fejezi be beszédét, hogy kéri a mandátum igazolását.

Daianu esperes averescanus emelkedik szólásra és egy deklarációt olvas fel, melyet dr. Dobreaanu

Hindenburg bevonult Berlinbe

Berlin, május 12. Hindenburg köztársasági elnök hétfőn délután az ótórás gyorsvonattal a német fővárosba érkezett. A pályaudvaron rövid fogadtatás volt, amely után az új elnök autóbába ült és katonák sorfala között az elnöki palotába hajtatott. Hindenburg ma délelőtt megjelenik a parlamentben és leteszi az esküt. Erről az ülésről a kommunistákat kizárták. A kormány még a mai nap folyamán kibocsátja a Hindenburg hivatalbalépése alkalmából kiadott amnesztiarendeletet. A bevonulásnál a tolongásban ötven ember megsebesült.

A Léderer-házaspár a bíróság előtt

Lédererné azt vallja, hogy egy angol lord gyermeke. Léderer belismeri a gyilkosságot. Halálbüntetést kér az ügyész

Budapest, május 12. Az Uj Kelet tudósítójától.) A katonai törvényszéken Apáthy ezredes-hadbíró elnöklésével ma vette kezdetét a Kudelka-per. Mindenekelőtt felolvasták a vádiratot, amely Kudelka ismeretes tragikus megírását mondja el. Ezután az ügyész áll szólásra és a katonai büntető törvénykönyv alapján kötéltálati halált kér a vádlottra. Az elnök utasítja a fegyöröket, hogy Léderer Gusztávot vezessék elő. Léderer teljesen megtörten jelenik meg a tárgyalóteremben.

Az elnöknek arra a kérdésére, bűnösnek érzi-e magát, azt válaszolja, hogy igen, tudja, hogy meggyalázta tisztí karibojtját és ezért halálbüntetést érdemel.

Ezerszer szembenézett a harctéren a halállal és most sem fél. Mentiségére előadja, hogy az elkövetett bűntény nem tekinthető rabló-gyilkosságnak. A védő kéri a főtárgyalás felüggasztését azzal az indokolással, hogy előbb vizsgálják meg a vádlott elméleti állapotát. A

az Averescu párt csikmegyi tagozatának egyik vezető embere irt alá, s amelyben igazolja, hogy személyesen meggyőződött, hogy

egyes kerületekben az éj folyamán feltörték az urnákat és meghamistották a választás eredményét.

Ironikusan mondja:

Természetes, hogy a magyarok voltak azok, akik az urnát feltörték, hiszen ezt bizonyítja a választás eredménye is. Egy bizottság kiküldését kéri a választás lefolyásának felülvizsgálására. Ha a kormány nem fogadja el ezt a javaslatot, tudja meg, hogy komoly események elé nézhet Csikmegyében.

Hancu: Üres beszédek.

Daianu: Én magasabb szempontból beszélek és ezt elhihetik nekem. Életemben egy a politikában, mint a magánéletben a becsületesség híve voltam.

Policrat előadó: Hiszen amugy is tudjuk, hogy a csucsa paktum beszél Önből.

Az elnök szavazásra bocsátja az igazolást, amely szótöbbséggel megtörténik.

Igy Florea mandátuma igazolva van.

Daianu tiltakozik Policrat kijelentése ellen és hangsúlyozza, hogy beszédében nem betolyásolta semmiféle paktum.

A kamara ülésén Orleanu elnökölt. Chirvai liberális a nagyváradi Gojdu-liceumban folyt választások ügyében nyújt felvilágosításokat Iliescu tegnapi interpellációjával kapcsolatosan. Iliescu nincs megelégedve a válasszal és bejelenti, hogy holnap megismétli interpellációját.

Dr. Lupu a parasztpárt és a nemzeti párt nevében meleg szavakkal elparentálja Marghilomant és javasolja, hogy a gyász jeléül 15 percre függeszték fel az ülést. Hangsúlyozza, hogy Marghilomantban nagy államférfiut vesztett az ország. Az elnök ezután 15 percre felfüggeszti az ülést.

miniszter által jóváhagyott követelés egyáltalán egész országban alig szükséges.

zsidó iskolarendszer ghelescu ur gondosmása iskolákban sem a gyermekeinket a emberi és kulturális de azért is, mert a keink számára hely

turalis inferioritásánket jelentik.

attól a törekvéstől a neveljük gyermekeért is és abban a turának nincs szükség iragozni és fejlődni en részes kulturiskoláink és évezre e reakciós javaslat

a lehető legjóljakkal szemben is és Hogy ezeknek a pja, annak legbeszédéseket csak most ban amikor látjuk a törvényes eszközt a békeszerződésben

lescu miniszter törAngheliescu közokszükségesnek, hogy keinket érintő kérharcban az igazság a egész ország köz-a román intellektu-kulturális létünkért

Nemzeti Szövetség Bizottsága.

nak

is veszem komolyan, Véleményem szerint elmult s ez az akció a hajlandó elismerni lentartja a jogot arra, utban tegye meg. A portonus erre.

atkozolag kijelentette elmeskedni fog. Eljön — hogy a szerződés között államok fogják

st intézte Beneshez, tant-konferencia jegy-ácsához a bolgár had-Benes erre vonat-tot tette:

hanem tárgyalunk a ként, hogy taktikai égre, arról nem nyi-

hogy a dunai konfövalósíthatónak. Duca elői előtt a következő

által elmondottakhoz Meggyőzéseim főleg Budapestten tartásák éberem figyel arra, tja végre a béke-elmeztetés ellenére is eleget tenni, kény-oz folyamodni.

hajlandók vagyunk ihielyt az a jelenlegi el és respektálja-zövetségben; azonban ráti viszonyunk felér rszág is.

gnap este 10 óra utazott a fővárosból perckor ült fel a

többször ismétli ezt a szót: — Agyonlöttem... igen, agyonlöttem...

A holttest elszállítására már csak homályosan emlékszik. Hogy ki darabolta fel, azt nem tudja. Az a jelenet azonban még most is világosan előtte van, amikor a koffer tartalmát a Margit-hidról a Dunába szórta. Az elnök kérdezi, megfontolt szándékkal végeztek-e Kudelkával?

— Igen, — feleli Léderer — karácsony estéjén a feleségem likörbe kevert ópiummal akarta megmérgezni Kudelkát, később azzal a tervvel is foglalkozott, hogy felvágja az ereit,

de erre nem volt bátorsága.

Ezután Léderernét hallgatták ki, aki bejelentette, hogy németül akar vallani. Elmondja, hogy férjével 1912-ben ismerkedett meg Pozsonyban, ahol ő tisztességes kasszírő volt. Az elnöknek arra a kérdésére, hogy mi volt az apja, azt válaszolja, hogy

ő egy angol lord törvénytelen gyermeke. Majd részletesen elmondja Kudelka udvarlásának történetét. Tagadja, hogy Kudelkát ópiummal meg akarta mérgezni és azt sem ismeri be, hogy ő bujtatta fel az urát a gyilkosságra. A tárgyalást holnap folytatják.

Costa Foru elvállalta

Manciu özvegyének jogi képviselét

(Bucuresti-Bukarest, május 12. Az Uj Kelet tudósítójától.) Zelea Codreanu bűnpere május 25-én lesz Turnu-Severinben. A rend fenntartására 100 csendőrt küldtek a fővárosból, Jonescu kapitány vezetés alatt. Manciu prefektus özvegye, akinek a focsani tárgyaláskor nem volt jogi képviselője, levelet kapott Costa Forutól, melyben felajánlja jogi képviselétét.

Az Erdélyi Zsidó Nemzeti Szövetség manifesztuma Anghelescu javaslata ellen

(Cluj-Kolozsvár, május 12. Az Uj Kelet tudósítójától.) Megszoktuk már a jelenlegi kormánytól, hogy az ország polgárainak egzisztenciális érdekeit érintő törvényjavaslatokat, anélkül, hogy a legelső sorban érdekelték tiltakozását figyelembe venné, boszorkányos gyorsasággal szavaztatja meg. A liberális kormány jóvoltából majdnem minden egyes parlamenti ülésnap egy-egy új törvénnyel nyomorítja meg az ország lakosságát. Az új törvényjavaslatok egy része éppen a hihetetlen sietség miatt kontármunka lesz, másik részét azért készítik gyorsalpaló munkával, hogy a közvéleménynek ne legyen ideje észrevenni a javaslat tendenciózus fogyatékoságait.

A kisebbségi közvélemény jóformán magához sem tért abból a meglepetésből, hogy Anghelescu miniszter a magánoktatásról szóló törvénytervezet előkészítése során semmibe sem vette a kisebbségi egyházak és iskolatestületek véleményét, már is azzal kell számolnia, hogy Anghelescu miniszter, nehogy a kisebbségi tiltakozásoknak fogantatja legyen, néhány napon belül a tervezetet törvénnyé hajszolja keresztül.

A magánoktatásról szóló törvényjavaslat, amely

Rykov szerint Oroszországnak nem volt része a szófiai merényletben

Nyilatkozik a balkáni blokkról és a szófiai eseményekről. Rykov támogatni kívánja a magántököket

Nicolaus Bassecher, a „Neue Freie Presse“ moszkvai tudósítója a napokban látogatást tett Rykovnál, az orosz népbiztosok tanácsának elnökénél, akivel Oroszország politikai problémáiról beszélgetett. Az érdekes cikkből valók a következő részletek:

Az utolsó hónapokban, amióta a Kremlben jártam, sok előnyös változás állott be, amit mindjárt konstatáltam. A hatalmas épülettömböket rendbehozták, sok tatarozást végeztek rajtuk, a városnak ez a katonai és tisztviselői negyede mintha kicsérélődött volna. Mindenféle kínos rend és tisztaság. A Kreml számos templomában nem tartanak istentiszteleteket, azonban mint muzeumi tárgyakat nagyon rendben tartják és a legjobb benyomást keltik az emberben. A népbiztosok tanácsának székhelye a régi felsőbírósi palota. Mielőtt belépek az épületbe, egy hölgy, aki odajövetelemről értesült, néhány kilétemre vonatkozó kérdést intéz hozzám, feleleteimet bejegyzí egy lapra és utnak ereszt. A hosszú terméken és folyosókon végül eljuthattam a népbiztosok tanácsának terméihez. Nem kellett sokáig várom az előszobában, mert néhány perc múlva bevezettek Alexy Joanovics Rykov dolgozószobájába.

Szembem ültem az elnökkel, akihez kérdéseket intéztem a balkánpolitikáról.

— Fájdalom — mondta az orosz kormány elnöke — közvetlen kapcsolataink sem hivatalosak, sem félhivatalosak a Balkánhoz nincsenek. E helyzet következtében az ottani politikai eseményekkel szemben mi a harmadik, érdektelen személyt jelentjük.

Szó került a balkánblokk megalakításáról szóló hírekre.

ha törvénnyé lesz, összes kulturális értékeinket veszendővé teszi, már ott fekszik a szenátusi szekciók asztalán. Aki ismeri a liberális kormány törvényhozási rendszerét, az jól tudja, hogy néhány nap múlva törvény is lesz ebből a javaslatból. A kormány választási rendszere az ország zsidó lakosságát megfosztotta a parlamenti képviseléstől és ez készítette az Erdélyi Zsidó Nemzeti Szövetséget arra, hogy elvi deklarációját az ország közvéleménye elé terjesztette.

Az Erdélyi Zsidó Nemzeti Szövetség Kisintézőbizottsága tegnapi ülésén egy manifesztumot szövegelt meg, amelyet mai lapunk vezető helyén közlünk. A zsidó nemzeti szövetség gondoskodni fog arról, hogy ez a manifesztum megtalálja az utját valamennyi képviselőhöz, szenátorhoz, kulturális testülethez s mindama faktorokhoz, akiknek a szava súlyt jelent az ország politikai és kulturális életében.

Mi a magunk részéről hisszük, hogy ez a manifesztum nem egy egyszerű elvi nyilatkozás lesz, hanem alkalmas lesz arra, hogy az ország közvéleményét felrázza és az iskolatörvény megszavazása ellen aktív tiltakozásra készítse.

— Nem tudom, van-e egy ilyen blokk, vagy nincs, ennek a megalakulása azonban elképzelhető. Ha egy ilyen blokk létrejönne, mi ezt rendkívül veszedelmesnek tartanók, mint-hogy a kis- és középpállamok katonai megállapodásai nem jöhetnek létre a nagyhatalmak részvétele nélkül. Azonfelül pedig az ilyen alakulás rengeteg pénzbe is kerülne. Amikor balkáni, vagy balti blokk létesítésének híre felbukkan, mindig is megkérdem magamtól, vajjon ki ígért pénzt erre a célra. A mi számunkra azért is kellemetlen ez a politika, mert ezáltal magunk is kényszerítve vagyunk nagyobb katonai felkészültségre, mint amilyent szeretnénk.

— Ami a szófiai eseményeket illeti — folytatta az elnök — nincs szükségem kijelenteni, hogy a külföldi sajtónak az a híresztelése, hogy a szovjetkormány áll az események mögött, semmi más, mint provokációs valótlanság. Nem követünk el ilyen ostobaságokat és nagyon jól tudjuk, milyen veszélyt rejt magában az efféle kaland. Fájdalom, a szófiai merényletnek hasonló események a bolgár politikai tradíciókból folynak. Már régebben, amikor még nem is volt kommunista internacionálé, a bolgár politika arzenáljába tartozott a merénylet és az individuális terror. Az utóbbi merényletek okait is a bolgár nép egész történelmében kell keresni.

A beszélgetés most más mederbe terelődött. Szóvá tettem a szovjet-unió álláspontját a magántökökkel szemben, amiről Rykov így nyilatkozott:

— A mezőgazdaság és az ipar termelő erői olyan gyorsan és oly erősen növekednek, hogy az állami kereskedelem apparátusa és a szövet-

kezetek nem tudják feladatukat teljes mértékben megoldani. Ennek következtében a magántöke számára az érvényesülésnek nagy tere nyílt meg, annál is inkább, minthogy mi sokkal előnyösebbnek tartjuk minden erőnkkel a termelés feladatai felé koncentrálni. A külföldi magántöke jogilag nem élvez különösebb előnyöket, azonban mindig is számíthat az orosz kormány támogatására. Éppen az utolsó napokban ismét nagyobb érdeklődés mutatkozott bizonyos természeti kincseink iránt a külföldön. Tegnapi irtam alá az aranybányákat értékesítő Léna-Goldfield koncessziót és a napokban fogják elkészíteni a asiatur mangán éroek kibányászására vonatkozó szerződést. Ha a külföldi töke még mindig nem önzlik be olyan mértékben, ahogyan az kívánatos lenne, annak nem az objektív viszonyok az okai. Inkább az, hogy Nyugateurópában és Amerikában még mindig átmeneti állapotnak tekintik a mai rendszert, holott a mi kormányzatunk a világ egyik legstabilabb kormányzata.

Trencianské Teplice

(Trencsénteplic Slovensko)

világhírű rádiusos kén- és iszapfürdő (42° C)

rheuma, köszvény

idegfájdalmak

(ischiasz) stb. ellen. Rend-

kívül kellemes és

olcsó május! ku-

rák. Lakás és ellátás

cK. 35-től. Rendkívüli ut-

zási kedvezmények.

Felvilágosítást ad a Fürdőigazgatóság és a Menetjegyiroda — Oradea-Mare.

A lakásrekvirálásról szóló rendelet hiteles szövege

Nem szabad rekvirálni az 1921 után épült házakban

(Cluj-Kolozsvár, május 12. Az Uj Kelet tudósítójától.) Röviddel ezelőtt nyugtalanító hírek terjedtek el, melyek arról számolnak be, hogy egyes lakásrekviráló bizottságok az újonnan épült házakban is fogantatosítanak lakásrekvirálásokat. Tekintettel arra, hogy ezek a hírek alkalmasak a megindult, bár kisebbmértetű építkezés megakadályozására, az erre vonatkozó belügyminiszteri rendelet teljes szövegét itt közöljük:

A belügyi miniszter 1924 február 7-én kelt 9753. szám alatt a tisztviselők, tisztek és csapatok részére rekvirálással megbízott egyes bizottságoknak, a rekvirálásra vonatkozólag, a következőket rendelte el: 1. Semmilyen indokból sem engedhető meg a lakásrekvirálás magánszemélyek, vagy vállalatok részére. 2. Semmilyen indokból sem engedhető meg a tulajdonos, vagy bérlő kilakoltatása oly célból, hogy lakások ezután elrekviráltassék. A miniszter csak azoknál a személyeknél — tulajdonos, vagy bérlő — tartja megengedhetőnek a rekvirálást, akiknek több szobájuk van, mint amennyi szükséges családjuk részére. 3. Semmilyen indokból nem engedhető meg kereskedelmi, vagy más hivatásszerű foglalkozásokhoz szükséges üzlethelyiség, vagy iroda elrekvirálása. 4. Nem rekvirálható, csak: 1 szoba a nőtlen, 2 szoba a nős, de gyermektelen és 3 szoba a nős gyermekes tisztviselő, vagy tisztek részére. Még egy szoba rekvirálható a szolgálk, vagy tisztviselők részére, ha ilyenek vannak. 5. Az 1921. év után épített házakban rekvirálni nem lehet. 6. A háztulajdonos lakrészre, vagy szobája nem rekvirálható, amelyekben évek óta lakik és amely az ő, vagy családja részére szükséges. 7. Későbbi igénybevételre nem rekvirálhatók el lakások, hanem csak az azonnali szükségletre. 8. A lakások rekvirálásánál figyelembeveendő a szobák helyzete abból a szempontból, hogy a lakrész, vagy lakás alkalmas-e a rekvirálásra. Így nem engedhető meg egy szoba, vagy lakrész elrekvirálása, ha nincs külön bejárata, vagy ha akadályozza a megmaradt lakásnak a tulajdonos, vagy bérlő általi használatát. 9. A miniszter nem engedi meg a vegyes bizottságnak a tulajdonos és bérlő közötti viszonyba való beavatkozását, az meg kell hogy maradjon a minisztertanács által megállapított hatáskör kereteiben. A bizottságnak a háztulajdonost és bérlőt érintő kérdésekben való bármely beavatkozása visszaélést képez.

Az Uj Kelet Szerkesztő Felalás sz Előfizetési 240 Az Uj Kelet meg

Ezerkor a fra vérrel és

Szer 5685 Ij 1925 máj

kocsirakom zsidóság ut letre, mint volna szó. egy keserű kegyetlen kincse ellen tekintélye zsidóságnak után megke zsidómészár ségek alatt, sirjait, hogy tinába menj német csász lenül nézte vesen vette, fontos zsidó elfogták Rab mélyes para gedték neki, szabadságát Ij 19-én (és az egész mai napon is

— A zsi hivása. A k bizottság akció emberbarátok aradi és lugosi zetői tanusitan kozó megértést fonak *jelenség illetéktelen eg bizas és felhata inditanak gyű amit nem lehet illetékes körök egymást, ami s Kérjük azért a zárólag bizottsá nyilvánosság el nyujt biztosíték maga rendelteté sére fordítatik. teket pedig kér lékok megszava az új szemeszter és vizsgadíjakra, óriási összegek segélyekről. Uja a fentemlitettek gyárvárosi és enyedi nőgyelet Facset), dr. Szás Józseftől (Pankó vá). További sz a Bergner Mór-c Maria 18. sz.

— Masary zott a spanyol jelentik: A közt oroszlán-rend első XIII. Alfonz s rálynak.

Figyeljen ne tévessze össze

HIREK

Az Uj Kelet az egyetemes erdélyi és bánági zsidóság napilapja
 Szerkesztők: Giszkalay János és dr. Marton Ernő
 Felelős szerkesztő Dr. Marton Ernő
 Előfizetési árak: Egy hónapra 85 lei, negyedévre 240 lei, félévre 460 lei, egész évre 880 lei.
 Az Uj Kelet cikkeinek utánnomását csak a forrás megjelölésével engedjük meg.

A mai naptár

Ezerkétszáznegyvenkettőt irtak akkor, amikor a francia és németországi zsidók lelkét vérrel és könnyel megirt héber elégia rendítette meg. A rothenburgi rabbi Meir elégiája. A mindenható Gergely pápa akkor adta ki a parancsot Európa keresztény országainak, hogy a zsidók birtokában lévő összes talmudpéldányokat el kell kobozni és nyilvánosan el kell égetni. Franciaország és Németország siettek eleget tenni a pápa parancsának. Páris főterén huszonnégy nagy

Szerda
 5685 Ijár 19
 1925 május 13

kocsirakomány talmudkönyvet égettek el. A zsidóság úgy feljajdult erre a kulturmerényletre, mintha élő emberek elpusztításáról lett volna szó. És a fiatal rothenburgi rabbi Meir egy keserű gyászadalban öröközte meg ezt a kegyetlen merényletet a zsidó nép szellemi kincse ellen. Rabbi Meir akkor már elismert tekintélye és szellemi vezére volt az európai zsidóságnak. És amikor a könyvek autodaféja után megkezdődtek a rettenetes németországi zsidómészárlások is, a legvirágzóbb zsidó községek alatt, elhagyták lakóhelyüket és szüleik sirjait, hogy Rabbi Meir vezetésével Palesztinába menjenek. Meir terve nem sikerült. A német császár parancsára, — aki ugyan tényleg nézte a zsidók mészárlását, de nem szívesen vette, hogy a gazdasági szempontból fontos zsidó népréteg elhagyja az országot, — elfogták Rabbi Meirt. Fogsága a császár személyes parancsára enyhe volt, azt is megengedték neki, hogy a tanulmányainak éljen, de szabadságát többé vissza nem nyerte, 5063 év Ijár 19-én (1293) halt meg ez a nagy cionista és az egész világ zsidósága emlékét még a mai napon is mély tisztelőben tartja.

A zsidó diákegylező-bizottság felhívása. A kolozsvári országos zsidó diákegylező-bizottság akciója kezd mindinkább tért nyerni az emberbarátok résztvevő lelkében. Különösen az aradi és lugosi hitközség és egyéb testületek vezetői tanúsítanak szép cselekedetekben megnyilatkozó megértést a nemes ügy iránt. De visszas és fonák jelenségek is mutatkoznak. Itt is, ott is illetéktelen egyének lépnek előtérbe, akik megbízás és felhatalmazás nélkül a maguk szakállára indítanak gyűjtést egyesek és csoportok részére, amit nem lehet kellőképpen ellenőrizni. De néha az illetékes körök akciója is megoszlik és keresztelzi egymást, ami szintén hátrányára van az ügynek. Kérjük azért a közönséget, hogy adományával kizárólag bizottságunkat keresse fel, mely a nagy nyilvánosság ellenőrzése alatt működik és egyedül nyújt biztosítékot aziránt, hogy minden báni a maga rendeltetéséhez képest a diáknymor enyhítésére fordítatik. A hitközségeket és egyéb testületeket pedig kérjük, ne késsenek az állandó járulékok megszavazásával, mert a szükség éppen most, az új szemeszter küszöbén a legnagyobb. Beirattási és vizsgadíjakra, kurzus- és laboratórium illetékekre óriási összegek kellene, nem szólva az élelmezési segélyekről. Ujabbban nagyobb adományok érkeztek, a fentemlítettek kivül a kolozsvári, temesvári gyárvárosi és nagyvári hitközségektől, a nagyenyedi nőegylettől, Wagner Adolfnál (Gimes-Facset), dr. Szász Antalnától (Szilágyoseh), Molnár Józseftől (Pankota) és Selényi Marcelltól (Kolozsvár). További szíves adományokat kér a bizottság a Bergner Mór-cég címére, Kolozsvár, Str. Regina Maria 18. sz.

Masaryk elnök rendjelet adományozott a spanyol és dán királynak. Prágából jelentik: A köztársaság elnöke a csehszlovák fehér csatlós-rend első oszt. nagykeresztjét adományozta XIII. Alfonz spanyol és X. Christian dán királynak.

Sirköavatás. Szerdán, május tizenharmadikán, reggel kilenc órakor avatják a kolozsvári ortodox hitközség Feleki uti temetőjében a tavaly elhunyt Grünfeld Majer sirkövét. Az avató beszédet a kiváló zsidó egyéniségről Glasner Akiba főrabbi tartja. A megboldogult rokonait és barátait ezuton is meghívja az avatásra az özvegy és családja.

Kigyuladt a román-amerikai társaság egyik szondája. Bukarestből jelentik: A román-amerikai társaság tulajdonát képező 14-es számú szonda Grotestiben kigyuladt. A tűz hatalmas lángokkal ég és kilométernyi körzetekben bevilágítja a területeket. Tegnap 200 munkás megkísérelte, hogy homokbetőmással elfojtsa a tüzet, azonban eddig ennek a kísérletnek sem volt eredménye. Az oltási munkálatoknál 4 munkás halálosan megsebesült.

Szentháború Marokkóban. Londonból jelentik: Abdel Krim marokkói felkelővezér ma kihirdette a benszülöttek között a szentháborút. Testvérbátyját egyidejűleg Szueszbanba küldte, hogy a dzsubeli törzsek között hadsereget toborozzon. A francia helyőrséget megerősítették.

Ma reggel kivégzik Molnár-Tóth Józsefet. Budapestről jelentik: Molnár Tóth Józsefet, a rákoskeresztúri tömeggyilkost, miután Horthy kormányzó elutasította a hozzá intézett kegyelmi kérvényét, ma reggel kivégzik. Molnár-Tóth nyugodtan fogadta a hírt és kijelentette, hogy pap nélkül akar meghalni és csak azt engedjék meg, hogy a feleségétől és nővérétől elbucsuozzon. A kivégzésre több száz jegyet adtak ki.

Amerika Bécsből akarja ellenőrizni európai érdekeltségeit. Hir szerint a washingtoni kormány azzal a tervvel foglalkozik, hogy Európában kereskedelmi és pénzügyi biztosságot állít fel, amelynek Bécs lenne a székhelye. Ennek a hivatálnak az lenne a feladata, hogy egyrészt fokozza Amerikának európai exportját, másrészt azonban megakadályozza, hogy az európai dumping-árakkal szálljon szembe az amerikai konkurenciával. Ennek a biztosságnak lenne továbbá a feladata, hogy ellenőrizze azokat a vállalatokat, amelyek amerikai kölcsönt kérnek, valamint, hogy a már megadott kölcsönök felhasználását figyelemmel tartsa. Ugy látszik, hogy az amerikai kormány az a szándéka, hogy megvizsgálja, vajjon az Európának adott dollárkölcsönök nincsenek-e káros hatással az amerikai versenyre az európai piacokon. Az új amerikai hivatal vezetőjéül Mr. Kellust szemlétké ki.

Felrobbant cigaretták. Rejtjelmes szerencsétlenséget jelentenek Párisból, Georges Lachaize, egy magáncég tisztviselője nevenapjára kislányától egy csomag cigarettát kapott ajándékba. Mikor Lachaize hazulról távozott és rágyújtott, a cigarettá roppant dördüléssel felrobbant, úgy, hogy nemcsak összeégette, de ruháját is lángba borította. A járókelők közül egy ember hirtelen ráborította kabátját a baleset áldozatára és elfojtotta a tüzet. Lachaize melle összeégett, arca pedig a robbanástól szörnyű módon összeroncsolódott, úgy, hogy állapota életveszélyes. A rendőrség nyomozza, hogyan került a robbanószert a cigarettába.

Pocsolyába fulladt egy ember, aki megmenekült a Titanicrol. Newyorkból jelentik: A világ legnagyobb hajókatasztrófájánál, a Titanic elsüllyedésekor, 1912 április 12-én 1820 személy fulladt a tengerbe. Azok között a kevesek között, akik csodálatosképpen megmenekültek, volt egy Palmquist Oszkár nevű egyén is, aki most — mint az amerikai lapok írják — éjjeli sötétségben beleesett egy két méter mély pocsolyába és ott fulladt.

Elrendelték a csődöt a nagyváradi Kolliner cég ellen. Nagyváradról jelentik: Megirta az Uj Kelet annakidején, hogy a Kolliner D. és Fiai száz év óta fennálló tojáskereskedő cég három millió háromszáznegyvennégyezer lej passzívával fizetésképtelenséget jelentett. A cég két hitelezője, a Marmorosch Blanc és Bürger Albert marosvásárhelyi sörgyáros, a csőd megnyitását kérte. Dr. Lánzi József ügyvéd, aki a Kolliner-céget képviseli, bejelentette a hitelezőknek, hogy amennyiben megfelelő moratóriumot engedélyeznek, az összes adóságokat ki fogják fizetni. A mai tárgyaláson dr. Lánzi kifejtette, hogy a tojásexport-rendelet okozta a fizetésképtelenséget, mert ennek a rendeletnek a következtében a cég két és fél millió lejt veszített. A bíróság a hitelezők képviselőinek meghallgatása után elrendelte a csőd megnyitását.

Zita exkirályné életveszélyesen megbetegedett. Budapestről jelentik: A „Nemzeti Ujság“ értesülése szerint Zita exkirályné néhány nappal ezelőtt mellhártya- és tüdőgyulladásban életveszélyesen megbetegedett. Beavatott magyar orvosok szerint az exkirályné április elején lett beteg és akkor, orvosainak rendeletére, egy kolostorban ápolták. Néhány héttel ezelőtt teljesen felgyógyulva tért vissza gyermekeihez. A legutóbbi napokban ismét lázas lett és melltáji bántalmakról panaszkodott. Az orvosok megállapították, hogy a mellhártyagyulladás recitíválódott, amelyhez most még komplikációk is járulnak. Az exkirályné állapota a monarchista magyar körökben komoly aggodalomra ad okot.

A kormány övintézkedéseket tesz az ellenzék vasárnapi népgyűlésére. Bukarestből jelentik: Az ellenzéki pártok nagyban készülődnek a vasárnapi népgyűlésre. A kormány, ma ebben az ügyben értekezletet tartott és elhatározta, hogy a rend fenntartásáról nagyszámú katonasággal és rendőri készséggel fog gondoskodni. Az ellenzéki pártok vezetői egyébként permanens összeköttetésben vannak és együttesen készítik elő a népgyűlést.

Harmincnapi hadgyakorlatra hívják be az 1921-es kontingenst. Bukarestből jelentik: A „Monitorul Oficial“ mai száma közli a hadügyminister rendeletét az ideai hadgyakorlatokra vonatkozólag. Eszerint az 1921. évi kontingenst a nyár folyamán 30 napra fogják behívni. Az időpontot illetőleg a legfőbb katonai parancsnokság illetékes.

Halálraítélték a pestszentlőrinczi gyilkost. Budapestről jelentik: Luxita József állástalan napszámost, aki mult évben Pestszentlőrincen Siman Endre hirlapírót és annak édesanyját meggyilkolta, házukat kirabolta és rájuk gyújtotta és akit a törvényszék életfogytiglani fegyházzal sújtott, ma a Tábla másodfokon halálraítélte. Az elítélt kegyelmi kérvényt nyújtott be a kormányzóhoz.

A kamara kuglidélutánja. A kolozsvári kereskedelmi és iparkamara ezuton értesíti kuglizó tagjait, hogy ma, szerdán, délután 3 órakor a strada Decebal (Rudolf-ut) 22. szám alatt kuglidélután rendez, melyre pontos megjelenést kér.

Egymillió lejes illetéker a nagyváradi törvényszék előtt. Nagyváradról jelentik: Chertin Joan mérnök néhány hónappal ezelőtt feljelentette a „Minirea“ bukaresti céget, amely a barátai Beautix-bányákat a budapesti tulajdonosoktól megvásárolta, hogy a vételárát tízmillió lejben jelentette be, annak ellenére, hogy a tényleges vételár ötmillió svájci frankot, tehát ötvenmillió lejt tett ki. A bukaresti cég azért jelentett be kevesebb összeget, hogy a szerződés után fizetendő illeték kevesebb legyen. Az eredeti vételár után két és félmillió lejt illetéket kellett volna leróni, a cég azonban csak ötszázezer lejt fizetett. A „Minirea“ képviselője, arra való hivatkozással, hogy a per közigazgatási része éppen most folyik a bukaresti semmitőszék előtt, a tárgyalás lefolyását kérte. A bíróság a védő kéréséhez hozzájárult.

Értesítés. A Mezőgazdasági Bank és Takarékpénztár Rt. értesíti igen tisztelt betéte-seit, hogy a betéti kamatlábat folyó hó 15-től kezdve 20/0-kal leszállítja.

Orvosok ajánlják — Purgót — eredeti dobozban.

Házasság. Intell. jómegjelenésű, 28 éves fiatal ember, csehszlovákiai tek. családból, egyetemet hallgatott, volt pozsonyi bocher, saját üzlettel rendelkezik, nősilni szándékszik. Reflektál: jobb, vállasos, jómódu házból való, kimondott szép, csinos esetleg zeneértő, háziasan nevelt leánya. Schadchenek vagy más érdeklődők is írhatnak „Csehszlovákiai 28“ jellegre a kiadóhivatalba. Teljes discretiot biztosítok. Anonym cellalan.

Ha művészi kivitelű fa-, vas- vagy réz-

butort, zongorát

akar venni, ne Marosvásárhelyre és tekintse sajnálja az utat

SZÉKELY ÉS RÉTI

ERDÉLYRÉSZI BUTORGYÁR RÉSZV. TÁRS. butortermelt, asztalosok furniárszakszégeit legolcsóbban itt szerzethetik be

Teplice

es-
C)
ny
nak
Rend-
és
si ku-
s ellátás
kivüli uta-
mények.
rdőigazgatóság
dea-Mare.

ól szóló zövege
21 után épült

Az Uj Kelet rugtalanító hírek ak be, hogy egyes an épült házak-rálásokat. Tekin- talmasak a meg- megakadályozá- niszteri rendelet ruár 7-én kelt ztek és csapatok ves bizottságok- a következőket l sem engedhet- yek, vagy vállá- ol sem enged- kilakoltatása oly ekviráltassék. A knél — tulaj- engedhetőnek a an, mint ameny- Semmilyen in- skedelmi, vagy úkséges üzlet- Nem rekvirál- oha a nő, de vermekek tiszt- egy szoba rek- k részére, ha n épített há- háztulajdonos nató, amelyek- vagy családja bevétele nem ak az azonnali nál figyelembe- szempontból, e-e a rekvirá- szoba, vagy bejárata, vagy k a tulajdonos, miniszter nem tulajdonos és zását, az meg által megál- ságnak a ház- en való bár-

Figyeljen a címre, **F. Markovits, ákszerész** Mindenki meggyőződhetik, hogy ajándéktárgyait, arany, ezüst ne tévessze össze hasonló névvel! **Wesselényi M.-u. No 20.** és brilliánsárukban — legolcsóbban nálam szerzetheti be.

KÖZGAZDASÁG

Az ipari termelők sérelmesnek tartják a munkaszünetről szóló törvényt

A képviselőháztól remélik a törvényes munkaszüneti napok csökkentését

(Cluj Kolozsvár, május 12. Az Új Kelet tudósítójától.) Közöltük már, hogy a szenátus megszavazta a vasárnapi munkaszünetről szóló törvényt, amelyet Chirculescu munkaügyi miniszter terjesztett elő és amely a törvényes ünnepnapokat is szabályozza. E szerint törvényes ünnepnapok: Újév, vízkereszt (jan. 6.), gyümölcsoltó boldogasszony (március 25), Szentgyörgy (április 23), húsvét első napja, húsvét második napja, május 10, hősök napja (máj. 28), Péter Pál napja (június 29), nagybölg asszony napja (augusztus 15), szent kereszt felmagasztaltatása (szeptember 14), karácsony első napja (december 25), karácsony második napja (december 26.) A felsoroltakon kívül az egyesülési ünnep megtartása, mint nemzeti ünnep.

A munkaszüneti törvényt ipari körökben sérelmesnek tartják, mert a vasárnapi munkaszüneten kívül a fenti tizenhárom ünnepnek a megtartása hátrányos helyzetbe hozza az ipari termelést. Ez a törvény lényegesen súlyosabb az eddigi regáti törvényeknél is, amely tudvaleg csupán hét vallási és két nemzeti ünnepnek a megtartását tette

kötelezővé. Erdélyben és Bánátban pedig a törvényes ünnepeket egy 1922. január 21-én 822 szám alatt kiadott belügyminiszteri rendelet szabályozta, amely kifejezetten a két nemzeti ünnep (egyesülési ünnep és hősök napja) megtartását tette kötelezővé, míg a vallási ünnepek munkaszünete a munkaadók és munkások közötti megállapodás tárgyát képezte. A gyakorlat szerint ilyen ünnep a két nemzeti ünnepen kívül eddig négy volt, ezenkívül a május elseje mint a munkások ünnepe.

Az ipari termelők ugyanis arra hivatkoznak, hogy a törvénynek ez az intézkedése sokkal hátrányosabb helyzetbe hozza, a romániai ipari termelést, mint a szomszédos államokban, mert Csehszlovákiában például az új törvény szerint az állam csupán az egy nemzeti ünnep megtartását tette kötelezővé. A vallási ünnepek megtartását pedig a munkaadók és munkások közötti kollektív szerződések szabályozzák. A termelő rétegek remélik, hogy a szenátus által megszavazott törvényt a képviselőház módosítani fogja oly módon, hogy csökkenti a törvényes ünnepek számát.

Magyarország nem mondotta fel Romániának a vasuti egyezményt. Fekereskedelmi körökben az a hír járta néhány nappal ezelőtt, hogy Magyarország felmondta volna Romániának a vagonkölcsönzésre vonatkozó egyezményt. Ez a hír — mint értesülünk, — nem fedi a tényeket. Igaz ugyan, hogy a román és magyar vasutak képviselői a vasuti egyezmény meghosszabbításáról tárgyalnak, de az egyezmény felmondásáról egyelőre szó sincs. Különben is a román-magyar vasuti egyezmény felmondási határideje három hónap, amely idő alatt az érdekeltek nyugodtan lebonyolíthatják az esedékes szállításokat.

Ujból betiltották a korpa kivételét. Bukarestből jelentik: Ismeretes, hogy a kormány egyik minisztertanácon hozott határozatával néhány héttel ezelőtt szabaddá tette a korpának autorizáció nélküli kivételét. A rendelet szerint azonban csak olyan korpa exportálása volt megengedve, amely egyszázaléknál is kevesebb lisztet tartalmaz. A „Monitorul Oficial“ mai száma a legutóbbi minisztertanácsnak olyan értelmű határozatát közli, amely május 15-ikével újból eltiltja a korpa kivételét. Mint értesülünk, az érdekeltek intervenálni kívánnak a kormánynál, hogy ezt a sérelmes intézkedést helyezze hatályon kívül, annál is inkább, mert a belföldi korpaszükséglet bőven van fedezve, sőt tekintélyes készletek vannak feleslegben, úgy, hogy a korpa kivételének újbóli betiltása semmivélsem indokolt.

A norvég korona szenzációs javulása. A nemzetközi pénzpiac egyik legnevezetesebb eseménye az utóbbi hetekben a norvég koronának feltűnő javulása. A norvég korona árfolyamának emelkedése azt mutatja, hogy még olyan valuták is aránylag elérhetik az aranyparitást, amelyek több mint egyharmaddal súlyedtek az alá. A norvég valuta egy év alatt közel 18 százalékkal javult, január eleje óta az emelkedése 7.4 százalékot tett ki és csak az utóbbi négy héten is 6.1 százalékkal emelkedett. Bár ugyanez alatt az idő alatt a dán korona is jelentékenyen megjavult, a norvég korona mégis sokkal közelebb jutott hozzá. Még egy évvel ezelőtt 20,6 százalék volt az osloei deviza diszparitása Kopenhágában, most pedig már 13 százaléknál is kisebb. A javulást részben a norvég jegybank idézte elő fokozatos deflációval emelve a bankjegyfedezet kedvező arányszámát, amely a háború előtti közel 61 százalékról mult év áprilisáig 35 százalékra esett vissza, hogy most ismét közel 42 százalékig emelkedjék. A kereskedelmi mérleg is kedvezően alakul és a valuta tovább is fog emelkedni, mert a norvég kormány Newyorkban 100 millió dolláros kölcsönt szándékozik felvenni.

Bécsi marhavásár. (Saborsky és Fiai cég jelentése.) A mai bécsi marhavásáron felhajtás volt 2694 darab. Ebből romániai áru volt 953 darab. Az árak tíz garással drágábbak.

Saborsky József és Fiai cég

Wien, III. 4 ST. Marx. Sürgőncim: Saborskysöhne
Wien — Előállat-küldemények címe: Saborsky József és Fiai, Wien ST. Marx. — Husküdemények címe Saborsky József és Fiai, Wien, Grossmarkthalle.

Minisztertanácsi albizottság előtt az új szesztorvényjavaslat. Bukarestből jelentik: Tegnap délelőtt a minisztertanács albizottsága ülést tartott Constantinescu ipari és kereskedelmi miniszter lakásán. Az ülésen a kormány több tagja volt jelen. Bratianu Vintila pénzügyminiszter az albizottsággal ismertette az új szesztorvényjavaslat lényegét. Az albizottság elhatározta, hogy a javaslatot a következő ülésen részleteiben is le fogja tárgyalni.

Ujból betiltották a korpa kivételét. Bukarestből jelentik: Ismeretes, hogy a kormány egyik minisztertanácon hozott határozatával néhány héttel ezelőtt szabaddá tette a korpának autorizáció nélküli kivételét. A rendelet szerint azonban csak olyan korpa exportálása volt megengedve, amely egyszázaléknál is kevesebb lisztet tartalmaz. A „Monitorul Oficial“ mai száma a legutóbbi minisztertanácsnak olyan értelmű határozatát közli, amely május 15-ikével újból eltiltja a korpa kivételét. Mint értesülünk, az érdekeltek intervenálni kívánnak a kormánynál, hogy ezt a sérelmes intézkedést helyezze hatályon kívül, annál is inkább, mert a belföldi korpaszükséglet bőven van fedezve, sőt tekintélyes készletek vannak feleslegben, úgy, hogy a korpa kivételének újbóli betiltása semmivélsem indokolt.

A norvég korona szenzációs javulása. A nemzetközi pénzpiac egyik legnevezetesebb eseménye az utóbbi hetekben a norvég koronának feltűnő javulása. A norvég korona árfolyamának emelkedése azt mutatja, hogy még olyan valuták is aránylag elérhetik az aranyparitást, amelyek több mint egyharmaddal súlyedtek az alá. A norvég valuta egy év alatt közel 18 százalékkal javult, január eleje óta az emelkedése 7.4 százalékot tett ki és csak az utóbbi négy héten is 6.1 százalékkal emelkedett. Bár ugyanez alatt az idő alatt a dán korona is jelentékenyen megjavult, a norvég korona mégis sokkal közelebb jutott hozzá. Még egy évvel ezelőtt 20,6 százalék volt az osloei deviza diszparitása Kopenhágában, most pedig már 13 százaléknál is kisebb. A javulást részben a norvég jegybank idézte elő fokozatos deflációval emelve a bankjegyfedezet kedvező arányszámát, amely a háború előtti közel 61 százalékról mult év áprilisáig 35 százalékra esett vissza, hogy most ismét közel 42 százalékig emelkedjék. A kereskedelmi mérleg is kedvezően alakul és a valuta tovább is fog emelkedni, mert a norvég kormány Newyorkban 100 millió dolláros kölcsönt szándékozik felvenni.

Bécsi marhavásár. (Saborsky és Fiai cég jelentése.) A mai bécsi marhavásáron felhajtás volt 2694 darab. Ebből romániai áru volt 953 darab. Az árak tíz garással drágábbak.

TÖZSDE

Május 12-én

A lej: Zürichben 250.50, Párisban, 930 Budapestben 347.

Kolozsvár. A mai napon némileg felélénkült a devizák iránti kereslet, miáltal sűrűn fordultak elő üzletkötések. Az árfolyamok a következők:

Bécs 28.70—28.90, Prága 6.04—6.08, Budapest 340—345, Páris 10.60—10.70, Zürich 39.60—39.85, Newyork 203.00—205.00, London 995.—998, Milánó 8.40—8.45.

Zürich. Nyitás—Zárlat: Berlin 12295—122.95, Amszterdam 207.70—207.70, Newyork 516.75—516.75, London 2506.50—2506.50, Páris 2695.00—2697.50, Milánó 2122.00—2122.00, Prága 1530.00—1530.00, Budapest 72.62—72.62, Belgrád 840.00—840.00, Bukarest 250.00—250.00, Varsó 99.35—99.35, Bécs 72.80—72.80.

Bukarest. Devizák: Páris 10.64, Berlin —, London 992, Newyork 204.00, Róma 8.42 Zürich 39.45, Bécs 28.80, Prága 6.07.

Bukarest. Valuták: Napoleon 740.00, márka 48.00, leva 140, török lira 855, font sterling 998, francia frank 10.80, svájci frank 39.00, olasz lira 840, drachma 335.00, dinár 320.00, dollár 202.00, lengyel márka 37.00, osztrák korona 29.00, magyar korona 29.00, cseh korona 600.

SPORT

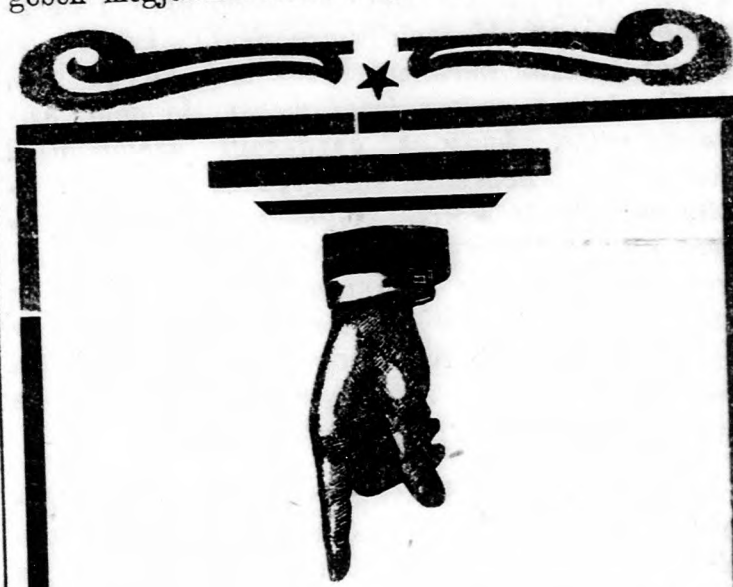
A Bartha-féle szöktetési ügy újabb fejleményei. Megirtuk volt, hogy a nagyváradi fegyelmi bizottság a Bartha-féle szöktetési ügyből kifolyólag örökre eltiltotta a NAC ügyvezető alelnökét Lebovics Jánost mindennemű sportműködéstől. Felebbezés folytán tegnap került az ügy a Comitetul Regional elé, amely hosszabb vita után az ítéletet megsemmisítette és utasította a fegyelmi bizottságot, hogy újabb vizsgálatot vezessen be ebben az ügyben. A Comitetul Regional néhány, eddig még ki nem hallgatott tanu kihallgatását kéri.

A bécsi Hakoah új centercsatára. A kitűnő bécsi zsidó csapatnak egyetlen posztja a centercsatár, amelyre nem volt standard embere. Kipróbáltak több játékost, azonban nem nagy eredménnyel. A csapat vezetősége most radikális megmólyosítást hozott: Angliából hozott egy csatárt. Az új fenomen 5 angol láb magas, 92 és fél kilós és a kupamérkőzéseken tavaly 62 gólt rugott. Természetesen a csapat sokat nyert az új csatárral és most már kétségtelen, hogy a Hakoah a legjobb futballcsapattal rendelkezik az osztrák fővárosban. Tegnap röviden megirtuk, hogy a Bolton Wanderers 2—1-re győzött a Hakoah felett. Ma ideérkezett bécsi lapokban olvassuk, hogy a Hakoah többet támadott angol ellenfelénél. Ha Eisenhoffer kijátsza rendes formáját, megnyerték volna a mérkőzést. Legalább három gólhelyzetet hamarkodott el.

A szatmári Törekvés csehszlovákiai turája. A szatmári Törekvés három napon át Csehszlovákiában három mérkőzést játszott és mind-egyiket megnyerte. Pénteken a beregszászi Uniót 3:2 (2:0) arányban győzte le. A szombati revánsmérkőzést pedig szintén megnyerte 1:0 (1:0) arányban. Vasárnap Ungváron az ottani CSK-t győzte le 2:1 (2:0) arányban.

Ismét működik a Barkochba. Az elmúlt évben sok viziontagtság után beszüntette működését a szatmári zsidó-egyesület, a Barkochba. Játékosai jórészt elszéledtek, más egyesületekbe léptek. Örömmel vesszük most a hírt, hogy a Barkochba arról értesítette a nagyváradi szövetséget, hogy újból megalakította futballszakosztályát és öszre be-nevez a bajnokságba.

Felhívás a Haggibbor tenniszezőihez. Felkérjük azokat, akik a Haggibbor tenniszpályáján játszani akarnak, holnap déltán 2 és 3 között a tenniszek összeegyeztetése érdekében a Haggibbor klubhelyiségében „Park-kávészék“ emeleti helyiségében megjelenni sziveskedjenek.

Ki kell költözzünk!

Emiatt kénytelenek vagyunk üzletünket teljesen felosztalni.

Oriási szövet-, selyem-, vászon- és mosóáru -raktárunkat

még eddig nem létezett olcsó árakban elárusítjuk.

Heller, Weisz & Molnár

divatáruháza, Cluj, Cal. Reg. Ferdinand 6.

Értesitem volt nőmnek lásaiért, va nem vállalo 1925. május

A

gye

Dr. Blur

gyermek

Cluj, Str

Min

meg

E

Arnházat

Wess-jényi

ujdonságok

Haris

ségek

vetek

nők

óriási v

tel

minden elf

Most

MENDAI

humo

A szá

Az első jö

Á

Kapható az

NYILTTÉR

E rovatban közölte a szerkesztőség semmi-
nemű felelősséget nem vállal

Figyelmeztetés.

Értesítem ismerőseimet és hitelezőimet, hogy
volt nőmnek, született Klein Bertának vásár-
lásaiért, valamint tartozásaiért felelősséget
nem vállalok és azokat sem fizetem. Cluj,
1925. május 12-én.
Klein Jakab

A legelegánsabb

gyermekruhák

Dr. Blumenfeldné és Glancz Szidi
gyermekruha szalonjában készülnek.
Cluj, Strada Regina Maria 42., I. em.

Minden uriaszony

meglátogatja az ujonnan alapított

Elysée

Arnház, Cluj, Cal. Regele Ferdinand
Wesslényi-utca 22 szám alatt, hol a legszebb
ujdonságok a legjutányosabban beszerezhetők.

Harisnya, keztyű-különleges-
ségek, lószőr- és szalma szö-
vetek, divatszalogok és más

nőikalap kellékek

óriási választékban gyári áron
kaphatók.

BENZ

teherautó

eladó

minden elfogadható áron. Cim a kiadóban.

Rador 2309

Most jelent meg!

A zsidó Balzac
MENDALE MOICHER SFURIM
humoros zsidó snorerregénye

A sánta Fiske

Az első jiddis regény magyar nyelven.

Ára 80 lej.

Kapható az Uj Kelet könyvosztályában.

SZÍNHÁZ - MŰVÉSZET

A színházi iroda közleményei

Krizantém. A Három Grácia, a Nótás Ka-
pitány és a Fügefalevél volt ennek az évad-
nak három legteljesebb operett-ujdonsága. Ez
a három operett összesen hatvan előadást ért
meg a Magyar Színházban. Most ehez a há-
rom nagy sikerhez fog minden bizonytalán
csatlakozni a negyedik operett-láger, a
Krizantém, amelynek zenéje is, szövege is oly
gyorsan fog népszerűvé válni, hogy hamarosan
jubiláris előadásszámot fog megérni a da-
rab. Zenei, szereposztási, rendezési és kiállítási
tökéletességek fogják rendkívüli művészi
eseményé avatni Nádor Mihály operettjének
a Krizantémnek péntek esti bemutatóját. Izsó
Miklós rendezi, Stéfánidesz József dirigálja
az operett-ujdonságot. Ebben az operettben fog
először új szerepet kreálni Karácsonyi Ili.
Kitűnő és egyéniségére szabott szerepet fog
játsszani Neményi Lili, Erényi Böske, Ihász,
Tompá, Leövey Leó bívétel nélkül olyan sze-
repet játszanak, melyekben muzikális, táncos
és színjátszóképeségük egyaránt teljes pom-
pájában ragyoghat. Mind a négy előadásra
már most megválthatók a jegyek.

Sándor Erzi bucsuja. Alig néhány jegy
van már Sándor Erzi bucsufellépésére. Aki
megakarja nézni a Lakmét, váltsa meg a je-
gyét, mert a soha nem tapasztalt lázas érdeklődésből
ítélve, előadás napján már egyetlen
egy jegy sem lesz kapható.

Haláltánc. Szerdán este másodszor adják
a Haláltánc-ot Táray vendégfellépésével.

Déliab. Vasárnap délután fél 6 órai kez-
dettel a Délibáb kerül színre leszállított hely-
árral, Poor Lilivel, Hoykó és Forgácsal.

Fügefalevél. Mérsékelt helyárral adják
elő vasárnap délután 3 órakor a legvidámabb
francia operett-ujdonságot, a Fügefalevet.
Neményi, Erényi, Dajka, Ihász, Tompa és
Bányászsal.

Magyar Színház heti műsora

Szerda: Haláltánc (Táray Ferenc vendégjátékával, napi
bérlet 117 sz. A sorozat 201)

Csütörtök: Lakmé (Sándor Erzi vendégjátékával, mér-
sékelt emelt helyárral, napibérlet 118 sz. B,
sorozat 202)

Péntek: Krizantém (Operett, először, premierbérlet 58
sz., sorozat 203)

Szombat d. u. 8-kor: Ember tragédiája (Ifjúsági elő-
adás, olcsó helyárral, bevezető előadást tart:
dr. Patai József, sorozat 204)

Szombat este 8-kor: Krizan éan (Napi bérlet 119 sz. A,
sorozat 205)

Vasárnap d. u. 3 órakor: Fügefalevél (Mérsékelt hely-
árral, sorozat 206)

Vasárnap d. u. fél 6-kor: Délibáb (Leszállított hely-
árral, sorozat 207)

Vasárnap este 8-kor: Krizantém (Operett-ujdonság,
3-adszor, bérlet: szünet, sorozatszám 208)

MOZGÓK MŰSORA

Select-mozgó. Kedd, szerda és csütörtök. *Indiai szerelem és bosszu*, Grandiozus szalondráma
6 felvonás. Főszerepben Kovanko Nathalie, Jean
Angello és coline.

Uránia-mozgó. Kedd és szerda, május 12 és
13. *20.000 mérföld a tenger alatt*. Bűnügyi dráma
6 felv. Jules Verne regénye után. Főszerepben a
legnagyobb francia művészek.

Csütörtök, május 14. *Amerika lázban*. Szen-
zációs bűnügyi dráma 6 felvonásban. Főszerepben
a híres Houdini.

Apollo-mozgó. Szerda és csütörtök, május 13
és 14. *Vörös jegy*. Szenzációs dráma 5 felvonás-
ban. Főszerepben Diomira Jacobini.

Nézzete meg

Dérinél és Eisenstädternél (Mode de Paris)
a Zsidó Árvagondozó műhelyében készült

szőnyegeket!

(Műhely: Rudolf-ut 45 szám)

**Pünkösdi
nagyvásár!**

SZABÓ JENŐ

divatkülönlegességek
nagyruházában

Cluj

Cal. Regele Ferdinand 5

	Lej
1 mtr. mosó-karton	23
1 mtr. mosó-batiszt	29
1 mtr. elsőrangú minőségű mosó- delén	29
Sima creponok	33
Csikos és kockás Szádák, nyári ruhára	39
1 mtr. prima delén	43
Zefirek férfi ingekre	49
1 mtr. 80 cm. széles, elsőrangú minőségű mintás grenadin ruhákra	55
1 mtr. 100 cm. széles I-a csikos szövet	69
1 mtr. 100 cm. széles Eponge szövet	93
1 mtr. 100 cm. széles I-a kockás szövet	95
Mosó nyersselymek, színekben..	195
1 mtr. férfiruhára való mosó Co- vercoat, 130 cm. széles....	175

**Még eddig nemlétezett árak
pünkösdig
érvényesek.**

Raktárra érkeztek francia nyári
divatkülönlegességek.

Napernyőkben óriási választék.

Nagy maradékvásár.

Telefon **4-79** Telefon

